

รายงานเบื้องต้นโครงการ

บทบาทใหม่ของญี่ปุ่นในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
ในเขตอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง

โดย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์

2548

ได้รับทุนอุดหนุนจาก
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

ชื่อโครงการวิจัย บทบาทใหม่ของญี่ปุ่นในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในเขตอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง
ชื่อผู้วิจัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์
สังกัด ศูนย์วิจัยคณิตศาสตร์ศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ระยะเวลาดำเนินการ กันยายน 2547 - เมษายน 2548
แหล่งเงินทุน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

บทคัดย่อ

โครงการ “บทบาทใหม่ของญี่ปุ่นในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในเขตอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง” นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาเบื้องต้นถึงบทบาทของญี่ปุ่นในด้านการให้ความช่วยเหลือและความร่วมมือในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในประเทศเขตอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง 2) ศึกษากระบวนการและผลของการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมของทั้งสองฝ่าย และ 3) พัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัยฉบับสมบูรณ์ ขอบเขตของการศึกษานี้เน้นบทบาทของญี่ปุ่นในการให้ความช่วยเหลือประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและสาธารณรัฐกัมพูชาในทางการศึกษา เน้นด้านการฝึกอบรมครูประจำการ โครงการทุนการศึกษา และทุนให้ความช่วยเหลืออื่นๆ ใช้ระยะเวลาในการดำเนินโครงการนี้ 7 เดือน คือตั้งแต่เดือนกันยายน พ.ศ. 2547 ถึงเดือนเมษายน พ.ศ.2548 โดยใช้การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร และการสัมภาษณ์บุคลากรทั้งที่เป็นผู้ให้ทุนช่วยเหลือและผู้รับความช่วยเหลือ ผู้ให้การอบรม ผู้รับการอบรม และผู้ที่เกี่ยวข้องในโครงการต่างๆ

ผลการศึกษาพบว่า ก่อนเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 บทบาทของญี่ปุ่นในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง โดยเฉพาะในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและสาธารณรัฐประชาชนกัมพูชา เน้นการให้ความช่วยเหลือและความร่วมมือเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยมีลักษณะของการให้ความช่วยเหลือและความร่วมมือเป็นแบบผู้ให้ (Donor) และผู้รับ (Recipient) โดยผู้ให้เป็นผู้กำหนดรูปแบบและสถานภาพของการให้ความช่วยเหลือ

ในด้านของบทบาทใหม่ของญี่ปุ่นที่พบจากโครงการต่างๆ ที่เลือกศึกษาพบว่า มีการให้ความสำคัญกับโครงการทางด้านการศึกษาในระยะยาว โครงการบูรณาการทางด้านการศึกษากับด้านอื่น เช่น โครงการด้านการศึกษากับสุขวิทยา และโครงการด้านการศึกษากับวัฒนธรรม มีการสำรวจความต้องการของผู้รับความช่วยเหลือ มีการกำหนดโครงการตามความต้องการและความจำเป็นของท้องถิ่น และมีการกำหนดโครงการและการให้ผู้รับความช่วยเหลือมีส่วนร่วมในการกำหนดความต้องการในโครงการต่างๆ ด้วย แม้ว่าการให้ความสำคัญกับความต้องการของผู้รับความช่วยเหลือจะนับเป็นการยกระดับความเท่าเทียมกันของผู้ให้และผู้รับในเชิงทฤษฎีของการพัฒนาการให้ความช่วยเหลือ แต่การศึกษานี้พบว่า การให้ความสำคัญกับความต้องการของผู้

รับความช่วยเหลือในขณะที่วัฒนธรรมในการทำงานยังไม่เท่าเทียมกันก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งเชิงวัฒนธรรมการทำงาน ซึ่งส่งผลกระทบอย่างมากต่อการดำเนินการในโครงการต่างๆ

ข้อเสนอแนะจากการศึกษาครั้งนี้คือถ้าประเทศไทยสามารถทำหน้าที่เป็น Cultural Mediator ในโครงการต่างๆ ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในเขตอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงได้ จะทำให้ประเทศไทยสามารถเป็นผู้กำหนด Agenda ในเขตอนุภูมิภาคได้อย่างชัดเจน ดังนั้นการประเมินเพื่อศึกษาผลกระทบของโครงการต่างๆ ที่เกี่ยวกับบทบาทใหม่ของญี่ปุ่นในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงจึงเป็นสิ่งจำเป็น

Project Title:	Japan's New Roles in Human Resource Development in the Greater Mekhong Sub-Region
Researcher:	Assistant Prof. Dr. Maitree Inprasitha
Affiliation:	Center for Research in Mathematics Education (CRME), Faculty of Education, Khon Kean University
Duration:	September 2004-April 2005
Funding Agency:	The Thailand Research Fund

Abstract

The objectives of this study "Japan's New Roles in Human Resource Development in the Greater Mekhong Sub-Region" were as follows: 1) to preliminarily investigate the roles of Japan in assistance and cooperation in human resource development in the Greater Mekhong Sub-Region and 2) to clarify the effects and processes of cultural exchange among the participatory countries. This study emphasized on educational projects such as in-service training program, scholarship programs, and other assistant programs. It was conducted during September 2004-April 2005 using documentary study and in-depth interviews of related persons.

The results revealed that before the 21st century the Japan's roles in human resource development in Lao PDR and Cambodia still focused on economic development in the form of Donor-Recipient type in which the Donor determined the type and state of assistance.

The Japan's new roles found in the projects in this study have been emphasized on educational long-term projects, integrative educational projects (e.g., education and hygiene, education and culture), making needs assessment, allowing the participatory countries to take part in decision making in various projects, and generating projects according to authentic problems in the local area. Theoretically, raising the needs of the recipient countries means generating equity between the Donor and the Recipient in the former sense of technical assistance. However, the result from this study suggested that placing more important to the needs of the Recipients while there has been a gap between the cultures of working of the participants generated cultural conflicts in working together which in turn has much influence on running the projects.

Suggestions from this study are: 1) If Thailand can function as a cultural mediator in the projects for human resource development in the Greater Mekhong Sub-Region, Thailand can

obviously set agenda in this Sub-Region, and 2) before doing that an impact evaluation on various projects related to Japan's new roles in HRD in the Greater Mekhong Sub-Region is needed.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	i
บทคัดย่อภาษาไทย	i
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	iii
ผลการดำเนินการโครงการ	1
1. หลักการและเหตุผล	1
2. วัตถุประสงค์	2
3. วิธีการศึกษา	2
4. ขอบเขตการศึกษา	3
5. ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา	3
6. ผลการศึกษา	3
7. ข้อค้นพบและข้อเสนอแนะ	20
บรรณานุกรม	23
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก ภาพแสดงกิจกรรมของโครงการที่อยู่ภายใต้ ความรับผิดชอบของ Minsai Center Laos	
ภาคผนวก ข ภาพแสดงการดำเนินกิจกรรมในโครงการ	

รายงานผลการดำเนินการโครงการ

“บทบาทใหม่ของญี่ปุ่นในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในเขตอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง”

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์

ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยคณิตศาสตร์ศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

1. หลักการและเหตุผล

บทบาทของญี่ปุ่นในศตวรรษที่ 21 ในด้านให้ความร่วมมือและการให้ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาต่อประเทศในเอเชียได้เปลี่ยนแปลงรูปแบบไปจากเดิม จากการที่เคยเน้นเรื่องการพัฒนาเศรษฐกิจโดยให้ความสำคัญอย่างมากกับการสร้างโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจมาเน้นเรื่องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและความเจริญรุ่งเรืองร่วมกัน ตัวอย่างของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวซึ่งแสดงถึงบทบาทใหม่ที่เห็นได้ชัดประการหนึ่งคือ แนวทางการให้ความช่วยเหลือหรือแนวทางความร่วมมือในลักษณะดังต่อไปนี้

แนวทางที่ 1 การให้ความช่วยเหลือโดยรัฐบาลญี่ปุ่นผ่านองค์กรหลัก เช่น

- Japan International Cooperation Agency (JICA)
- Japan Overseas Cooperation Volunteers (JOCV)

และการให้ความช่วยเหลือผ่านศูนย์ประสานงาน (Core Center) ของมหาวิทยาลัยต่างๆ ได้แก่

- Center for Research in International Cooperation on Educational Development (CRICED) at University of Tsukuba
- Center for International Cooperation in Education (CICE) at Hiroshima University

แนวทางที่ 2 การให้ความช่วยเหลือโดยองค์กรเอกชนเป็นผู้นำ เช่น

- มูลนิธิการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีของกลุ่มเอเชียตะวันออก (East Asian Circle of Applied Technology : EACAT)
- Minsai Center, Japan
- Minsai Center, Laos
- มูลนิธิการศึกษาเพื่อการพัฒนา (The Education for Development Foundation : EDF)

แนวทางที่ 3 การให้ความช่วยเหลือโดยการแลกเปลี่ยนบุคลากรและผู้เชี่ยวชาญที่เกษียณอายุราชการแล้วมาถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีให้กับประเทศกำลังพัฒนา

นอกจากนั้นในเชิงภูมิภาค แม้ว่าญี่ปุ่นจะยังให้ความสำคัญแก่ภูมิภาคเอเชียมากเหมือนเดิม แต่ญี่ปุ่นได้พุ่งความสนใจมาที่ประเทศพัฒนาน้อยกว่าในเขตอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ได้แก่ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สาธารณรัฐประชาชนกัมพูชา และสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม เป็นต้น

ในด้านของวิธีการให้ความช่วยเหลือก็มีการเปลี่ยนแปลงแนวคิดและกระบวนการให้ความช่วยเหลือด้วย กล่าวคือ เปลี่ยนจากการให้ในรูปแบบความสัมพันธ์แบบผู้ให้และผู้รับมาเป็นความร่วมมือในลักษณะที่เท่าเทียมกันมากขึ้น

ผลต่อเนื่องในการเปลี่ยนแปลงแนวคิด นโยบาย และกระบวนการให้ความช่วยเหลือดังกล่าว ไม่เพียงแต่นำมาสู่ผลการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยี แต่นำมาซึ่งความเข้าใจทางด้านวัฒนธรรมในระดับลึกของทั้งสองฝ่าย โดยจะเห็นจากการที่ญี่ปุ่นให้ความสำคัญกับการให้ความช่วยเหลือชุมชน และการใช้แหล่งศรัทธาของชุมชน เช่น วัด โรงเรียน หรือโรงพยาบาล เป็นจุดศูนย์รวมของการพัฒนาความเข้าใจร่วมในเชิงวัฒนธรรม

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาบทบาทใหม่ของญี่ปุ่นในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในเขตอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง และแนวทางการให้ความช่วยเหลือของญี่ปุ่นที่เปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งผลสืบเนื่องที่จะเกิดขึ้นต่อประเทศไทยและประเทศในเขตอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง

2. วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาเบื้องต้นถึงบทบาทใหม่ของญี่ปุ่นในด้านการให้ความช่วยเหลือและความร่วมมือเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและประเทศสาธารณรัฐประชาชนกัมพูชา
- 2) เพื่อศึกษากระบวนการและผลของการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมของทั้งสองฝ่าย
- 3) เพื่อพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัยฉบับสมบูรณ์

3. วิธีการศึกษา

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการศึกษาต่อไปนี้เพื่อดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ ดังนี้

- 1) ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร หนังสือและการสืบค้นจากอินเทอร์เน็ต
- 2) สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่เกี่ยวข้องในโครงการต่างๆ ที่เลือกศึกษา จำนวน 35 คน ดังต่อไปนี้
 - (1) ประธานมูลนิธิ Minsai และรองประธานมูลนิธิ EACAT ซึ่งให้การสนับสนุนโครงการฝึกอบรมครูคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ (Hoshino Project) (2 คน)
 - (2) ผู้ประสานงานมูลนิธิการศึกษาเพื่อการพัฒนา (EDF) กรุงเทพฯ (1 คน)
 - (3) ผู้ประสานงานมูลนิธิการศึกษาเพื่อการพัฒนา (EDF) สาธารณรัฐประชาชนกัมพูชา

(3 คน)

- (4) ผู้ประสานงานมูลนิธิ Minsai Laos (2 คน)
- (5) ผู้เชี่ยวชาญของ JICA ประจำกระทรวงศึกษาธิการ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (2 คน)
- (6) ผู้รับผิดชอบโครงการฝึกอบรมของ Naruto University of Education, Japan (1 คน)
- (7) ผู้ให้การอบรมจากประเทศไทย (6 คน)
- (8) ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (11 คน)
- (9) นักศึกษาทุนจากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวที่ศึกษาต่อที่คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น (2 คน)
- (10) ประชาชนจากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและสาธารณรัฐประชาชนกัมพูชา (5 คน)

- 3) วิเคราะห์กระบวนการและรูปแบบการเปลี่ยนแปลงเชิงวัฒนธรรมในโอกาสต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเลือกกรณีศึกษาที่เหมาะสม

4. ขอบเขตการศึกษา

เน้นศึกษาบทบาทของญี่ปุ่นในด้านการให้ความช่วยเหลือ และความร่วมมือเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศในเขตอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ได้แก่ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สาธารณรัฐประชาชนกัมพูชา โดยเน้นทางด้านการศึกษาที่เกี่ยวกับโครงการฝึกอบรมต่างๆ และโครงการให้ทุนการศึกษาในลักษณะต่างๆ

5. ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษานี้ใช้เวลา 7 เดือน (1 กันยายน 2547 – 12 เมษายน 2548)

6. ผลการศึกษา

ในการรายงานผลการศึกษา จะรายงานเป็นลำดับตามจุดประสงค์ของโครงการ ดังนี้

- 6.1 บทบาทของญี่ปุ่นในการให้ความช่วยเหลือและความร่วมมือเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามรูปแบบเดิม
- 6.2 บทบาทใหม่ของญี่ปุ่นในการให้ความช่วยเหลือและความร่วมมือเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
- 6.3 การวิเคราะห์เชิงบรรยายเกี่ยวกับบทบาทของญี่ปุ่นโดยอาศัยกรอบทางด้านวัฒนธรรม
- 6.4 ข้อค้นพบและข้อเสนอแนะ

6.1 บทบาทของญี่ปุ่นในการให้ความช่วยเหลือและความร่วมมือเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามรูปแบบเดิม

6.1.1 รูปแบบการให้ความช่วยเหลือแบบเดิมของ JICA ในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประกอบไปด้วยกิจกรรมต่างๆ ดังต่อไปนี้

- 1) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่เน้นการอบรมบุคลากร ในประเด็นเรื่องเศรษฐกิจสังคม การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการบริหาร การพัฒนาการเกษตร การสนับสนุนการศึกษาต่อในระดับสูงด้านวิศวกรรมศาสตร์ สถาปัตยกรรม เศรษฐศาสตร์ ภาษาและธุรกิจ
- 2) สนับสนุนความจำเป็นพื้นฐานของมนุษย์ (BHN) เน้นการส่งเสริมทางด้านสุขภาพอนามัย การให้การศึกษาทางการแพทย์แก่บุคลากร การสร้างโรงเรียน การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม การพัฒนาคุณภาพของโรงพยาบาล
- 3) การพัฒนาการเกษตรและชนบท ประกอบไปด้วยการสนับสนุนทางด้านเงินทุนในการประกอบอาชีพ การพัฒนาแหล่งน้ำ การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
- 4) การปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานทางสังคมและพลังงาน โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางด้านการขนส่ง การสื่อสารโดยเฉพาะอย่างยิ่งการสื่อสารด้วยโทรศัพท์ การพัฒนาทางด้านพลังงานและไฟฟ้า การพัฒนาด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

6.1.2 รูปแบบการให้ความช่วยเหลือแบบเดิมของ JICA ในประเทศสาธารณรัฐประชาชนกัมพูชา ประกอบไปด้วยกิจกรรมต่างๆ ดังต่อไปนี้

- 1) การพัฒนาสิ่งแวดล้อมที่ช่วยส่งเสริมความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ
- 2) การเสริมสร้างเสถียรภาพทางด้านเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐานทางสังคม
- 3) การพัฒนาระบบการประกันสุขภาพ
- 4) การเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดการศึกษา
- 5) การพัฒนาชนบทและการเกษตร
- 6) การฟื้นฟูสภาพจิตใจของผู้คนที่อยู่ในภาวะทุกข์ทรมานจากสงคราม
- 7) การบริหารจัดการกับแหล่งทรัพยากรทางธรรมชาติ

จากการพิจารณารูปแบบการให้ความช่วยเหลือข้างต้นจะพบว่า การให้ความช่วยเหลือของญี่ปุ่นตามรูปแบบเดิมส่วนใหญ่จะอยู่ในลักษณะของการให้ความช่วยเหลือโดยตรงด้านเงินทุนเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจ โครงสร้างพื้นฐานทางสังคม ระบบสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน และการฝึกอบรมต่างๆ การให้ทุนศึกษาต่อที่ประเทศญี่ปุ่น การให้ทุนศึกษาดูงานที่ประเทศญี่ปุ่น การให้ความช่วยเหลือดังกล่าวมีทั้งในรูปแบบการให้ความช่วยเหลือโดยองค์กรเอกชนเป็นผู้นำ เช่น มูลนิธิการศึกษาเพื่อการพัฒนา (EDF) สาธารณรัฐประชาชนกัมพูชา ซึ่งได้เริ่มโครงการให้ความช่วยเหลือและแก้

ปัญหาเด็กเร่ร่อน (Street Children Assistance and Development Programme: SCADP) หรือการให้ความช่วยเหลือโดยรัฐบาลญี่ปุ่นผ่านองค์กรหลัก เช่น JICA โดยได้ให้การสนับสนุนทางการเงินด้านการฝึกอบรมที่เกี่ยวกับกิจกรรมทางด้านการบริหารจัดการทางด้านการท่องเที่ยวในเขตอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง การพัฒนาหลักสูตรการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

เมื่อพิจารณารูปแบบของความสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้ทุนช่วยเหลือและผู้รับความช่วยเหลือตามโครงการดังกล่าวข้างต้นซึ่งเป็นไปในลักษณะที่ญี่ปุ่นให้การสนับสนุนและช่วยเหลือประเทศในเขตอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงโดยตรง ที่มีทั้งรัฐบาลญี่ปุ่นให้ความช่วยเหลือผ่านองค์กรหลักและองค์กรเอกชนของญี่ปุ่นเป็นผู้ให้ทุนสนับสนุน โดยประเทศที่รับความช่วยเหลือเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมต่างๆ ตามแนวทางที่ผู้ให้ทุนช่วยเหลือกำหนด ลักษณะของการให้ความช่วยเหลือจะอยู่ในรูปแบบของความสัมพันธ์ที่เรียกว่า Donor - Recipient

6.2 บทบาทใหม่ของญี่ปุ่นในการให้ความช่วยเหลือและความร่วมมือเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

จากการศึกษาพบว่า บทบาทใหม่ของญี่ปุ่นในการให้ความช่วยเหลือและความร่วมมือเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สามารถแบ่งบทบาทตามโครงการต่างๆ ได้ดังนี้

6.2.1 บทบาทใหม่ในฐานะผู้ให้ทุนช่วยเหลือโดยตรง

เมื่อเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 บทบาทใหม่ของญี่ปุ่นในการให้ความช่วยเหลือเพื่อพัฒนาประเทศในเขตอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงได้เปลี่ยนแปลงจากเดิมที่เน้นการพัฒนาโครงสร้างทางเศรษฐกิจมาเน้นที่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยเน้นการพัฒนาทางการศึกษา

บทบาทใหม่ของญี่ปุ่นในการให้ทุนช่วยเหลือโดยตรง สามารถพิจารณาได้จากลักษณะการดำเนินกิจกรรมตามตัวอย่างโครงการ ดังต่อไปนี้

1) โครงการฝึกอบรมครูคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ (Hoshino Project)

โครงการนี้เป็นโครงการฝึกอบรมให้กับครูประจำการที่สอนวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยคณะวิทยาศาสตร์ และคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่นเป็นหน่วยงานจัดฝึกอบรม (Organizing Agency) และมีมูลนิธิ EACAT มูลนิธิการศึกษาเพื่อการพัฒนา (EDF) กรุงเทพฯ และ Minsai Center Laos เป็นผู้สนับสนุนแหล่งเงินทุน มีการดำเนินการเป็นแต่ละ Phase ที่มีความต่อเนื่องและเชื่อมโยงกัน ดังนี้

- Phase I มีครูเข้ารับการฝึกอบรมในปี ค.ศ. 2002 จำนวน 18 คน และในปี ค.ศ. 2003 จำนวน 32 คน สถานที่ฝึกอบรมคือที่คณะวิทยาศาสตร์และคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- Phase II มีครูเข้ารับการฝึกอบรมในปี ค.ศ. 2004 จำนวน 40 คน สถานที่ฝึกอบรมคือมหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว

- Phase III มีครูเข้ารับการศึกษาอบรมในปี ค.ศ. 2005 จำนวน 56 คน สถานที่ฝึกอบรมคือมหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว

ในการดำเนินงานโครงการในแต่ละ Phase ข้างต้น ผู้ให้ทุนช่วยเหลือได้สำรวจความต้องการของผู้รับความช่วยเหลือเพื่อเป็นแนวทางในการฝึกอบรมหรือดำเนินกิจกรรมต่างๆ รวมทั้งมีการประชุมร่วมระหว่างผู้ให้ทุนช่วยเหลือ ผู้ประสานงานและหน่วยงานฝึกอบรมทั้งจากประเทศไทยและประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และผู้เข้ารับการอบรมทุกรุ่น ซึ่งการประชุมในลักษณะดังกล่าวนี้ แสดงถึงการให้ความสำคัญกับบทบาทของผู้ที่เข้าร่วมทั้งหมดตามกรอบแนวคิดของ South-South Cooperation (SSC) และเป็นจุดเริ่มต้นของ Cultural Contacts และ Cultural Conflicts

2) โครงการฝึกอบรมครูแกนนำระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นจากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

โครงการนี้เป็นการฝึกอบรมครูแกนนำจำนวน 14 คน ที่คัดเลือกมาจากจังหวัดที่อยู่ห่างไกลของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อฝึกอบรมในรายวิชาต่อไปนี้คือ ภาษาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์กายภาพ และสุขศึกษาและโภชนาการ โดยมีมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานีเป็นหน่วยงานจัดฝึกอบรม โครงการนี้เริ่มในปี ค.ศ. 2005 เป็นปีแรก หลังจากสิ้นสุดการฝึกอบรมแล้วครูแกนนำทั้งหมดต้องเสนอโครงการเพื่อจัดฝึกอบรมในจังหวัดของตนเอง โดยมี JICA เป็นผู้ให้การสนับสนุน

3) โครงการฝึกอบรมครูประจำการระดับประถมศึกษาของ Naruto University of Education

โครงการนี้เป็นโครงการฝึกอบรมครูประจำการด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์จากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จำนวนปีละ 10 คน ระยะเวลา 2 เดือน หน่วยงานและสถานที่ฝึกอบรมคือ Naruto University of Education ประเทศญี่ปุ่น โดยเน้นการสร้างแผนการสอนและการศึกษาดูงานที่โรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาของญี่ปุ่นตลอดระยะเวลา 2 เดือน

6.2.2 บทบาทใหม่ในฐานะเป็นผู้ประสานงานในการให้ความช่วยเหลือ

องค์กรเอกชนของญี่ปุ่น เช่น Minsai Center ได้ดำเนินการให้ความช่วยเหลือและพัฒนาประเทศในเขตอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงคือสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและสาธารณรัฐประชาชนกัมพูชา ในลักษณะที่เป็นองค์กรกลางในการประสานความร่วมมือให้ความช่วยเหลือระหว่างผู้ให้ทุนช่วยเหลือ (Donors) ที่เป็นชาวญี่ปุ่นโดยการขอทุนสนับสนุนจากผู้ให้ทุนช่วยเหลือแล้วนำทุนสนับสนุนดังกล่าวมาให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและสาธารณรัฐประชาชนกัมพูชา เช่นการดำเนินการในโครงการต่างๆ ดังนี้

1) โครงการให้ทุนการศึกษาแก่เด็กยากจน (EDF Lao Scholarship Project)

เป็นโครงการที่ Minsai Center Laos เป็นผู้ประสานงานในการจัดหาผู้ให้ทุนช่วยเหลือจากประเทศญี่ปุ่นที่ประสงค์จะให้การสนับสนุนด้านทุนการศึกษาแก่เด็กยากจนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวที่เรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 – 5 เพราะในระดับชั้นดังกล่าวผู้ให้ทุนช่วยเหลือสามารถพิจารณาให้การสนับสนุนนักเรียนที่มีความจำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 เป็นระดับชั้นที่มีอัตราการออกกลางคันค่อนข้างสูงด้วยเหตุผลด้านสุขภาพและเศรษฐกิจ

2) โครงการสร้างโรงเรียนตามสภาพท้องถิ่น (Kato Project)

เป็นโครงการสร้างโรงเรียนในพื้นที่ชนบทในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวที่คำนึงถึงสภาพภูมิอากาศของประเทศ โดยใช้งบประมาณโรงเรียนละ 60,000 ดอลลาร์สหรัฐ โดยงบประมาณในการก่อสร้างได้รับการสนับสนุนจากผู้ให้ทุนช่วยเหลือในประเทศญี่ปุ่นซึ่งมี Minsai Center Laos เป็นผู้ประสานงาน

3) โครงการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้ทุนช่วยเหลือและผู้รับความช่วยเหลือ (Donors Trip Project)

เป็นโครงการที่ Minsai Center Laos เป็นฝ่ายประสานงานให้เกิดการทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้ให้ทุนช่วยเหลือจากประเทศญี่ปุ่นและผู้รับความช่วยเหลือ เช่น การตรวจเยี่ยมโรงเรียนที่พวกเขาให้การสนับสนุนงบประมาณในการจัดการสร้าง การลงแขกเกี่ยวข้าว เป็นต้น เป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ให้ทุนช่วยเหลือและผู้รับความช่วยเหลือ

4) โครงการน้ำสะอาด (Clean Water Project)

เป็นโครงการที่ต่อเนื่องจากโครงการ Donors Trip Project ที่ดำเนินการเมื่อผู้ให้ทุนช่วยเหลือได้เข้าสู่กระบวนการสร้างความสัมพันธ์กับผู้รับความช่วยเหลือจากการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่ Minsai Center Laos เป็นผู้ประสานงานดำเนินการ ซึ่งจากการเยี่ยมชมโรงเรียนที่ตนเองเป็นผู้ให้ทุนช่วยเหลือแล้วพบว่านักเรียนขาดแคลนน้ำดื่มที่สะอาดไว้ใช้ดื่มในโรงเรียนจึงเป็นโครงการที่จัดตั้งขึ้นเพื่อติดตั้งอุปกรณ์เก็บกักน้ำดื่มที่สะอาดไว้ในบริเวณโรงเรียน

การดำเนินกิจกรรมตามโครงการดังกล่าวข้างต้น องค์กรเอกชนของญี่ปุ่นไม่ได้ทำหน้าที่เป็นผู้ให้ทุนช่วยเหลือโดยตรงแต่ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานจัดหาแหล่งเงินทุนจากหน่วยงานอื่นๆ การทำหน้าที่ประสานงานอยู่ในกรอบของการเน้นให้ผู้รับความช่วยเหลือเห็นคุณค่าของการให้จากกระบวนการต่างๆ ของการเป็นผู้ให้ เช่น การประสานงานเพื่อระดมเงินทุนช่วยเหลือต้องใช้กำลังมากในการติดต่อสื่อสารกับผู้ให้ทุนช่วยเหลือในประเทศญี่ปุ่น ผู้ให้ทุนช่วยเหลือในประเทศญี่ปุ่นคือใคร มีเป้าหมายในการให้ความช่วยเหลืออย่างไร ผู้รับความช่วยเหลือจะต้องดำเนินการอย่างไรเพื่อให้บรรลุผลตามที่ผู้ให้ทุนช่วยเหลือตั้งเป้าหมายไว้ เป็นการสร้างความรับผิดชอบ สร้างคุณค่าของทรัพยากรมนุษย์ในระดับปัจเจกชน และเป็นการเริ่มสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในระดับปัจเจกชน

ระหว่างผู้ให้ทุนช่วยเหลือและผู้รับความช่วยเหลือ ในแง่ของผู้ให้จะเน้นให้ผู้ให้ทุนช่วยเหลือมองเห็นผลกระทบที่มีต่อผู้รับความช่วยเหลืออย่างเป็นรูปธรรมและชัดเจน เน้นการให้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนซึ่งจะช่วยสร้างสปิริตของการให้อย่างต่อเนื่อง ลักษณะของการให้ความช่วยเหลือในลักษณะดังกล่าวนี้อยู่ในรูปแบบของความสัมพันธ์ที่เรียกว่า Donor - Counterpart

6.2.3 รูปแบบของการดำเนินการของโครงการต่างๆ

เพื่อแสดงให้เห็นถึงบทบาทที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างชัดเจน ผู้วิจัยจึงขอนำเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับรูปแบบของการดำเนินการของโครงการต่างๆ ตามบทบาทใหม่ของญี่ปุ่น ดังนี้

1) รูปแบบของการดำเนินการในลักษณะเชิงบูรณาการระหว่างการศึกษากับวัฒนธรรม และการศึกษากับสุขภาพ ประกอบด้วยโครงการต่างๆ ดังต่อไปนี้

(1) โครงการให้ความช่วยเหลือและแก้ปัญหาเด็กเร่ร่อน (Street Children Assistance and Development Programme: SCADP) จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ประสานงานมูลนิธิการศึกษาเพื่อการพัฒนา (EDF) ที่สาธารณรัฐประชาชนกัมพูชา ได้ให้ข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับกิจกรรมในโครงการที่ดำเนินการเมื่อปี ค.ศ. 1992 มีรายละเอียดที่แสดงให้เห็นถึงบทบาทใหม่ที่ชัดเจนของญี่ปุ่น ดังนี้

ลักษณะการดำเนินการของโครงการ SCADP เป็นการรับเด็กที่เป็นเด็กเร่ร่อนตามท้องถนน หรือ Street Children มารวมกันที่ศูนย์ (Center) เพื่อช่วยเหลือด้านความเป็นอยู่และติดตามหาครอบครัว ซึ่งในการดำเนินงานนั้นเด็กบางคนอาจจะอยู่ที่ศูนย์ในระยะเวลา 3 เดือน 6 เดือน หรือ 12 เดือน ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขว่า สามารถติดตามหาครอบครัวของเด็กได้เร็วหรือไม่

เมื่อดำเนินการมาได้ระยะหนึ่ง ในปี ค.ศ. 1999 พบว่าวิธีการแบบที่เคยปฏิบัติมาไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร จึงได้มีการปรับเปลี่ยนยุทธวิธีใหม่โดยการนำรายชื่อของเด็กมาจำหน่ายตามหมู่บ้านและจังหวัดที่อาศัยอยู่ แล้วคิดคำนวณเป็นร้อยละ ถ้าพบว่าจำนวนเด็กในหมู่บ้านใดมีจำนวนมากกว่าก็จะนำเงินไปช่วยเหลือที่หมู่บ้านนั้นก่อน โดยได้มีการแบ่งโครงสร้างการดำเนินการของโครงการออกเป็นโครงการในเมืองและโครงการตามหมู่บ้านต่างๆ กิจกรรมที่ดำเนินการเป็นการช่วยเหลือทั้งเด็กและครอบครัวของเด็กด้วย แบ่งตามรูปแบบกิจกรรมได้ดังนี้

1. กิจกรรมการพัฒนาการศึกษา แบ่งเป็นการส่งเสริมและพัฒนาสำหรับการศึกษานอกระบบ การศึกษาในระบบ และการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่
2. กิจกรรมการส่งเสริมด้านสุขภาพ มีการตรวจสุขภาพเด็ก การฉีดวัคซีน การรักษาพยาบาล การอบรมเรื่องการรักษาสุขภาพทั่วไปและโรคที่ร้ายแรง
3. กิจกรรมการช่วยส่งเสริมการสร้างความปลอดภัยในครอบครัว โดยจะมีการให้ความช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาแตกแยกในครอบครัว นำเด็กมาอุปการะไว้ที่ศูนย์และมีการพบปะเจรจากับผู้

ปกครองของเด็ก มีการให้การอบรมสำหรับครอบครัวเรื่องสิทธิเด็ก สิทธิครอบครัว อาชญากรรม และจิตวิทยาชุมชน

4. กิจกรรมการช่วยเหลือด้านการดำเนินชีวิต มีการวิเคราะห์สภาพทั่วไปและการประกอบอาชีพในแต่ละหมู่บ้าน ให้เงินยืมกับพ่อแม่ของเด็กเร่ร่อนที่นำรายได้จากการคิดอัตราดอกเบี้ยมาพัฒนาชุมชน (ทางโครงการจะรับคืนเฉพาะเงินยืมเท่านั้น) มีการพัฒนาการเกษตรที่เน้นเกษตรกรรมแบบครอบครัว และพัฒนาระบบชลประทาน มีการอบรมทักษะการประกอบอาชีพ เช่น ฝึกทักษะการเก็บเกี่ยว ทอผ้า ทำผม ช่อมรดจักษ์ยานยนต์ ฝึกช่างเย็บผ้า ช่างอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

ในการดำเนินการนั้นกิจกรรมในข้อ 1-3 จะดำเนินการเหมือนกันในทุกหมู่บ้าน ส่วนกิจกรรมในข้อ 4 นั้นจะแตกต่างกันไปในแต่ละหมู่บ้าน ในปี ค.ศ. 2003 มีผู้ที่ได้รับความช่วยเหลือดังกล่าวมีจำนวนทั้งสิ้น 343 คน

(2) โครงการบูรณาการการศึกษากับสุขภาพ (Bounlai Project)

จากสาเหตุสำคัญที่ทำให้นักเรียนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวออกจากโรงเรียนและไม่กลับเข้ามาเรียนต่อก็คือปัญหาเรื่องสุขภาพ ดังนั้นจึงมีการจัดตั้งโครงการประกันสุขภาพให้แก่นักเรียน เป็นการลดค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล โดยจะเก็บเงินจากนักเรียนปีละ 5,000 กีบเป็นค่าประกันสุขภาพ ซึ่งสามารถเบิกค่ารักษาพยาบาลได้ในวงเงิน 50,000 กีบ เป็นการพัฒนาที่เน้นการบูรณาการระหว่างการศึกษากับสุขภาพ

(3) โครงการการเรียนรู้เกี่ยวกับลูกคิดญี่ปุ่น (Japanese Abacus Project)

เป็นโครงการที่อยู่ในช่วงการดำเนินการทดลองโดยให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับลูกคิดญี่ปุ่นเพื่อทดลองใช้ลูกคิดญี่ปุ่นในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งการใช้ลูกคิดญี่ปุ่นในการจัดการเรียนการสอนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวดังกล่าว เป็นการให้ความสำคัญกับเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของประเทศผู้ให้ความช่วยเหลือเพื่อสร้างความตระหนักในคุณค่าของเอกลักษณ์หรือภูมิปัญญาของตนเองของผู้รับความช่วยเหลือ ซึ่งชี้ให้เห็นถึงการบูรณาการระหว่างการศึกษากับวัฒนธรรม

- 2) รูปแบบของการดำเนินการในลักษณะที่ให้ความสำคัญกับการศึกษาระยะยาว มีการสำรวจความต้องการของผู้รับความช่วยเหลือและให้ผู้รับความช่วยเหลือมีส่วนร่วมในการกำหนดรูปแบบการดำเนินการในโครงการต่างๆ ประกอบด้วย

(1) โครงการให้ทุนการศึกษาแก่เด็กยากจน (EDF Lao Scholarship Project)

เป็นโครงการที่ Minsai Center Laos เป็นผู้ประสานงานในการจัดหาผู้ให้ทุนช่วยเหลือจากประเทศญี่ปุ่นที่ประสงค์จะให้ทุนการศึกษาแก่เด็กยากจนที่เรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 – 5 โดยในปี พ.ศ. 2548 มีผู้ให้ทุนช่วยเหลือให้การสนับสนุนแก่นักเรียนที่ยากจนในเขต 4 จังหวัดทางภาคใต้ประกอบไปด้วย คำม่วน สุวรรณเขต สาละวัน เซกอง จำนวนทั้งหมด 5,514 ทุน เป็นโครงการที่ได้ดำเนินการต่อเนื่องกันมาเป็นเวลา 9 ปีแล้ว

(2) โครงการสร้างโรงเรียนตามสภาพท้องถิ่น (Kato Project)

ในการดำเนินการของโครงการผู้ให้ทุนช่วยเหลือจะเน้นให้ผู้รับความช่วยเหลือมีส่วนร่วมในการสร้างโรงเรียน การจัดเตรียมอุปกรณ์ในการก่อสร้างอาศัยการร่วมแรงร่วมใจของชาวบ้านในพื้นที่ เช่น การช่วยกันเตรียมดินบล็อก การรับบริจาคไม้จากชาวบ้าน และช่วยกันก่อสร้าง เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อสร้างความภูมิใจในการมีส่วนร่วม และสร้างความรู้สึกร่วมกันจากความสัมพันธ์ในการทำงาน

(3) โครงการฝึกอบรมครูคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ (Hoshino Project)

เป็นโครงการฝึกอบรมครูประจำทางด้านวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจากสาธารณรัฐประชาธิปไตยที่ให้ความสำคัญกับการสำรวจความต้องการของผู้รับความช่วยเหลือเพื่อเป็นแนวทางในการฝึกอบรมหรือดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด นอกจากนี้ยังเน้นการพัฒนาวิชาชีพครูที่ยั่งยืนโดยการกำหนดรูปแบบการดำเนินการที่ให้ผู้เข้ารับการอบรมใน Phase I และ Phase II พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อทำหน้าที่เป็นผู้ให้การอบรมใน Phase III โดยรูปแบบการดำเนินการดังกล่าวเป็นการจัดการฝึกอบรมที่เน้นให้ผู้รับความช่วยเหลือสามารถพัฒนาวิชาชีพของตนเองต่อเนื่องจากการรับความช่วยเหลือขั้นพื้นฐานได้ ซึ่งให้เห็นถึงการให้ความสำคัญกับการศึกษาระยะยาว

3) รูปแบบของการดำเนินการในลักษณะที่ให้ความสำคัญกับโครงการขนาดเล็ก แต่เน้นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้ทุนช่วยเหลือและผู้รับความช่วยเหลือ ประกอบด้วย

(1) โครงการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้ทุนช่วยเหลือและผู้รับความช่วยเหลือ

(Donors Trip Project)

เป็นการจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้ให้ทุนช่วยเหลือจากประเทศญี่ปุ่นเดินทางมาตรวจเยี่ยมการดำเนินงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับโครงการที่ตนเองเป็นผู้ให้ทุนช่วยเหลือ รวมทั้งมีการจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้ให้ทุนช่วยเหลือ และผู้รับความช่วยเหลือ เช่น ตรวจเยี่ยมโรงเรียนที่พวกเขาให้การสนับสนุนงบประมาณในการจัดการสร้าง การลงแขกเกี่ยวข้าว เป็นต้น ซึ่งถือเป็นโอกาสให้ผู้ให้ทุนช่วยเหลือได้ทำความเข้าใจสภาพที่เป็นจริงหรือสภาพความต้องการจริงของผู้รับความช่วยเหลือ เป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ให้ทุนช่วยเหลือและผู้รับความช่วยเหลือ

(2) โครงการน้ำสะอาด (Clean Water Project)

โครงการนี้เป็นโครงการที่ต่อเนื่องจากโครงการ Donors Trip Project ที่ดำเนินการเมื่อผู้ให้ทุนได้มาเยี่ยมชมและเห็นว่านักเรียนควรมีน้ำสะอาดไว้ดื่มในโรงเรียน จึงได้คิดตั้งอุปกรณ์เก็บกักน้ำดื่มที่สะอาดไว้ในบริเวณโรงเรียน ซึ่งการดำเนินโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาตามสภาพจริง เช่นนี้จะช่วยสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้ทุนช่วยเหลือและผู้รับความช่วยเหลือ

4) รูปแบบของการดำเนินการในลักษณะที่ให้ความสำคัญกับความจำเป็นและความต้องการของท้องถิ่น

(1) โครงการบูรณาการการศึกษากับสุขวิทยา (Bounlai Project)

ปัญหาด้านสุขภาพเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้นักเรียนออกจากโรงเรียนและไม่กลับเข้ามาเรียนต่อ ส่งผลกระทบต่ออัตราการจบการศึกษาของชุมชน ดังนั้นจึงมีการจัดตั้งโครงการประกันสุขภาพให้แก่นักเรียนเป็นการลดค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล เพื่อเพิ่มอัตราการเข้าศึกษาในระบบโรงเรียนและจบการศึกษาของชุมชน

(2) โครงการน้ำสะอาด (Clean Water project)

เป็นโครงการที่ผู้ให้ทุนช่วยเหลือได้เข้าสู่กระบวนการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้ทุนช่วยเหลือและผู้รับความช่วยเหลือ และได้รับทราบปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นเกี่ยวกับการขาดแคลนน้ำดื่มที่สะอาดในบริเวณโรงเรียน จึงได้ติดตั้งอุปกรณ์เก็บกักน้ำดื่มที่สะอาดไว้ให้นักเรียนใช้ดื่ม

6.2.4 มุมมองของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการตามบทบาทใหม่ของผู้เป็น

1) มุมมองจากผู้เชี่ยวชาญของ JICA ประจำกระทรวงศึกษาธิการสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

จากการดำเนินกิจกรรมมาได้ระยะเวลานาน ผู้เชี่ยวชาญของ JICA ในฐานะของผู้ให้ทุนช่วยเหลือมีมุมมองว่าการดำเนินการโครงการจะสำเร็จมากน้อยเพียงใดนั้น สิ่งที่เกี่ยวข้องมากที่สุดคือ เจตคติ ความเชื่อ และวัฒนธรรมในการทำงานของผู้รับความช่วยเหลือ

ผู้ให้ความช่วยเหลือมีความคิดเห็นว่า การให้ความช่วยเหลือในโครงการต่างๆ แก่ประเทศที่ได้รับความช่วยเหลือจะเกิดประโยชน์สูงสุดก็ต่อเมื่อ ประเทศผู้รับความช่วยเหลือสามารถพัฒนาตนเองต่อเนื่องจากการให้ความช่วยเหลือขึ้นพื้นฐานได้

จากการทำงานร่วมกันกับผู้รับความช่วยเหลือ ผู้ให้ทุนช่วยเหลือได้เห็นว่าผู้รับความช่วยเหลือมีความเชื่ออย่างรุนแรงว่า **ตนเองไม่สามารถริเริ่มดำเนินการใดๆ ด้วยตนเองได้ ถ้าไม่มีการสนับสนุนด้านการเงินหรือวัสดุอุปกรณ์จากผู้ให้ทุนช่วยเหลือ** ซึ่งในแง่ที่ผู้ให้ทุนช่วยเหลือเห็นว่าผู้รับความช่วยเหลือยังมีเจตคติเชิงลบต่อตนเอง กล่าวคือ มองว่าตนเองไม่สามารถพัฒนางานด้วยตนเองได้ เมื่อพิจารณาจากโครงการฝึกอบรมครูประจำการที่ให้การสนับสนุนอยู่ ในฐานะของผู้ให้ทุนช่วยเหลือจึงเกิดความไม่แน่ใจว่ารูปแบบของการให้ความช่วยเหลือที่เหมาะสมควรจะเป็นแบบใด จึงจะสามารถส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนได้ เนื่องจากปัญหาที่กำลังพิจารณาอยู่นี้เป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเจตคติ ความเชื่อ และวัฒนธรรมในการทำงานของผู้รับความช่วยเหลือ

ดังนั้นผู้ให้ความช่วยเหลือจึงตระหนักว่า การให้การสนับสนุนในโครงการต่างๆ เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จำเป็นจะต้องให้ความสำคัญกับการส่งเสริมให้ผู้รับความช่วยเหลือตระหนักถึงบทบาทและความสำคัญของตนเองในการพัฒนางานด้วย

จากแง่มุมที่กล่าวมานี้ผู้ให้ทุนช่วยเหลือเห็นว่า เพื่อให้การช่วยเหลือและการสนับสนุนในโครงการต่างๆ เกิดประโยชน์สูงสุด โครงการต่างๆ จึงควรให้ความสำคัญกับการศึกษาถึงมิติทางด้านเจตคติ ความเชื่อ และวัฒนธรรมของประเทศผู้รับความช่วยเหลือมาประกอบในการพิจารณาถึงความสำเร็จของโครงการด้วย

2) มุมมองของผู้รับผิดชอบโครงการฝึกอบรมของ Naruto University of Education, Japan

จากการสัมภาษณ์ผู้รับผิดชอบโครงการ ได้เสนอมุมมองที่เกี่ยวกับการฝึกอบรมว่า **ความแตกต่างในเรื่องของวัฒนธรรมในการทำงานเป็นอุปสรรคที่สำคัญในการเรียนรู้ของผู้เข้าร่วมในโครงการฝึกอบรม** การจัดการฝึกอบรมที่ให้ผู้รับความช่วยเหลือได้เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถนำข้อความรู้ไปพัฒนาตนเองได้นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเพิ่มมิติที่เกี่ยวกับการศึกษาหรือ การพิจารณาวัฒนธรรมในการทำงานของผู้ให้ทุนช่วยเหลือให้กับผู้รับความช่วยเหลือ เพื่อให้ผู้รับความช่วยเหลือเข้าใจและสามารถเรียนรู้จากบริบทของกระบวนการทำงาน หรือการฝึกอบรมที่ดำเนินอยู่ได้

3) มุมมองของผู้ประสานงานมูลนิธิ Minsai Center Laos

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่จากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวที่ทำงานในองค์กร Minsai Center Laos พบว่าได้มีการเสนอมุมมองในประเด็นที่เกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในโครงการที่ค่อนข้างจะประสบปัญหาในเรื่องของวัฒนธรรมในการคิดและการทำงาน คือผู้ประสานงานยังขาดความเข้าใจที่เด่นชัดเกี่ยวกับการดำเนินการโครงการต่างๆ ขาดประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารจัดการโครงการ รวมทั้งปัญหาเรื่องความแตกต่างทางด้านภาษาซึ่งเป็นอุปสรรคที่ทำให้เจ้าหน้าที่ไม่เข้าใจถึงความต้องการที่แท้จริงของผู้ให้ทุน

4) มุมมองจากผู้ให้การอบรมจากประเทศไทย

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้การอบรมจากประเทศไทยในฐานะที่ติดตามกระบวนการพัฒนาอย่างต่อเนื่องนั้น เห็นว่าผู้เข้ารับการอบรมซึ่งเป็นครูประจำการจากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวมีความพร้อมที่จะรับแนวคิดใหม่ๆ ในการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน แต่ยังไม่มีความมั่นใจในการเริ่มต้นพัฒนาชั้นเรียนตามแนวคิดใหม่ที่ได้รับ ประเด็นดังกล่าวเป็นปัญหาในเชิงทัศนคติที่เป็นผลมาจากความแตกต่างในการทำงานในระดับวัฒนธรรมที่ผู้ให้การอบรมไม่สามารถตอบคำถามหรือแก้ปัญหาข้อสงสัยให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ในระหว่างการอบรม รวมทั้งเป็นปัญหาในเชิงระบบที่เป็นผลกระทบมาจากการใช้แนวคิดใหม่ในระดับวัฒนธรรมในการจัดการเรียนการสอน เช่น การบริหารจัดการเวลาในการเรียนการสอน ความแตกต่างของจุดเน้นในการเรียนการสอนที่เคย

เน้นการถ่ายทอดความคิดรวบยอด ความกังวลเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนที่ไม่สัมพันธ์กับการวัดผลและประเมินผลแบบเดิมที่เคยใช้อยู่ เป็นต้น การแก้ปัญหาหรือตอบข้อสงสัยดังกล่าวต้องอาศัยการทำงานในเชิงพัฒนาในระยะยาว ซึ่งจะช่วยให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถมองเห็นแนวทางในการพัฒนางานนั้นได้ด้วยตนเองที่ถือเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยการพัฒนาดังกล่าวนี้นับเป็นวัฒนธรรมในการทำงานของผู้ให้ทุนช่วยเหลือที่ยังต้องอาศัยการทำความเข้าใจจากผู้รับความช่วยเหลืออยู่ ด้วยเหตุนี้จึงมีความเป็นไปได้สูงที่เมื่อสิ้นสุดการอบรมแล้วผู้เข้าอบรมจะยังไม่สามารถนำแนวคิดใหม่ๆ ที่ได้รับจากการอบรมไปใช้ในการพัฒนาชั้นเรียนได้หากไม่มีการสร้างเครือข่ายการพัฒนาที่จะช่วยเพิ่มความมั่นใจในการดำเนินงาน ทั้งนี้การกำหนดกลุ่มเป้าหมายในการอบรมที่มาจากแต่ละแขวงทั่วประเทศนั้นนับว่าเป็นอุปสรรคในการสร้างเครือข่ายครูในการพัฒนางานเนื่องจากข้อจำกัดในการเดินทาง และการติดต่อสื่อสาร จึงควรพิจารณาการคัดเลือกผู้เข้ารับการอบรมที่มาจากเขตหรือแขวงที่ใกล้เคียงกัน เพื่อสร้างความร่วมมือกันในการพัฒนางานและง่ายต่อการนิเทศติดตามและการวิพากษ์ชั้นเรียนร่วมกันของผู้เข้าอบรม ดังนั้นเพื่อเป็นการสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนจึงควรเพิ่มเติมการนิเทศติดตามผลในการดำเนินการของโครงการด้วย

5) มุมมองของผู้เข้ารับการฝึกอบรมจากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

จากการสัมภาษณ์ผู้รับความช่วยเหลือซึ่งเป็นครูที่เข้ารับการอบรมในโครงการ Hoshino Project ในประเด็นเกี่ยวกับความคิดเห็นด้านรูปแบบความช่วยเหลือจากต่างประเทศที่คิดว่าเหมาะสม ส่วนใหญ่ผู้เข้าอบรมมีความคิดเห็นว่าควรให้จัดอบรมที่ต่างประเทศเพื่อเป็นการเพิ่มพูนประสบการณ์ด้านบทเรียนและอุปกรณ์การเรียนการสอนที่พบเห็นจากต่างประเทศด้วยเพื่อเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้เข้าอบรมได้กลับมาทำวิจัยภายในประเทศของตนเองได้ ส่วนผลกระทบที่เกิดจากความแตกต่างด้านวัฒนธรรมของประเทศผู้ให้ทุนช่วยเหลือและประเทศที่ได้รับการช่วยเหลือนั้น ในกรณีที่วิทยากรเป็นชาวญี่ปุ่นความแตกต่างด้านวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นส่วนมากเป็นเรื่องของภาษาที่ใช้ในการสื่อสารและความแตกต่างทางวัฒนธรรมในการคิด นอกจากนี้ในประเด็นที่เกี่ยวกับรูปแบบการจัดการอบรมนั้นผู้เข้ารับการอบรมเห็นว่าควรกำหนดกลุ่มเป้าหมายในการอบรมที่มาจากพื้นที่ที่ใกล้เคียงกัน เช่น กลุ่มครูในโรงเรียนเดียวกันหรือจัดเป็นทีมโรงเรียนในแต่ละแขวง แต่ละเขต เป็นต้น เพื่อให้ง่ายต่อการสร้างเครือข่ายการพัฒนา รวมทั้งควรกำหนดกลุ่มเป้าหมายในการอบรมที่ครอบคลุมตั้งแต่ระดับรากหญ้าจนถึงโครงสร้างการดำเนินงานระดับสูงสุดทั้งระบบ เช่น ครูประจำการจากโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษาพิเศษ และนักวิชาการจากกระทรวงศึกษาธิการ เป็นต้น โดยผู้เข้ารับการอบรมส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าควรจัดการอบรมในระยะสั้นเพื่อสร้างความเข้าใจพื้นฐานในระยะแรก มีการฝึกปฏิบัติการจริงในระหว่างฝึกอบรม และมีการติดตามประเมินผลในระยะยาว รวมทั้งควรมีการให้ทุนช่วยเหลือในการฝึกอบรมและติดตามประเมินผลด้วย

**6) มุมมองของนักศึกษาทุนจากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวที่ศึกษาต่อที่
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น**

จากการสัมภาษณ์นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาที่เป็นตัวแทนครุคณิตศาสตร์แขวงเวียงจันทน์ ที่เคยเข้าร่วมอบรมในโครงการ Hoshino Project และได้รับการคัดเลือกให้เข้ามาศึกษาในหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตร์ศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้สะท้อนมุมมองเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพว่าเดิมเคยมีความตั้งใจจะศึกษาต่อที่คณะวิทยาศาสตร์เพื่อศึกษาเนื้อหาวิชาคณิตศาสตร์ในระดับสูง แต่ในปัจจุบันเห็นว่าการศึกษาที่คณะศึกษาศาสตร์น่าจะเป็นสิ่งที่มีประโยชน์กับตนเองมากกว่า เพราะเกิดแนวคิดว่าความรู้ด้านเนื้อหาที่จะใช้สอนนักเรียนนั้นครูสามารถศึกษาทบทวนความรู้ที่ได้เรียนมาแล้วในช่วงที่ศึกษาระดับปริญญาตรีและระดับมัธยมศึกษาตอนปลายด้วยตนเองได้ แต่วิธีการสอนให้นักเรียนได้เรียนคณิตศาสตร์ด้วย

กระบวนการเรียนรู้ของแต่ละบุคคลนั้นเป็นสิ่งที่สำคัญมากกว่า รวมทั้งคิดว่าครูประจำการในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวที่มีความเชี่ยวชาญในเนื้อหาคณิตศาสตร์นั้นมีจำนวนมากแล้ว แต่ครูที่มีความเชี่ยวชาญในการสอนเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนนั้นยังมีน้อยมาก

จากการที่ได้มีโอกาสเข้าร่วมการอบรมเชิงปฏิบัติการจำนวน 6 ครั้งที่ผ่านมาโดยศูนย์วิจัยคณิตศาสตร์ศึกษาในระหว่างที่กำลังศึกษา โดยเข้าร่วมในฐานะผู้ช่วยวิทยากรประจำกลุ่มและเจ้าหน้าที่ฝ่ายเทคโนโลยี รวมทั้งร่วมออกนิเทศติดตามชั้นเรียนภายหลังการอบรม มีความคิดเห็นว่าการอบรมเชิงปฏิบัติการในลักษณะนี้น่าจะเป็นกลไกที่สำคัญในการพัฒนาครูและพัฒนาศึกษาของประเทศไทย รวมทั้งคิดว่าควรจะไปใช้เพื่อการพัฒนาครูและพัฒนาศึกษาของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากจากประสบการณ์เดิมของตนเองนั้นทราบว่าการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการที่สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวยังมีน้อยมาก ส่วนมากมีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเป็นครั้งคราวในช่วงปิดภาคเรียน และครูที่เข้าอบรมส่วนใหญ่ไม่ได้นำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปใช้สอนจริงได้ในช่วงเปิดภาคเรียน

จากประสบการณ์ที่ได้มีโอกาสเป็นวิทยากรในการอบรมโครงการ Hoshino Project Phase III รู้สึกดีใจและมีความกระตือรือร้นที่จะดำเนินการเนื่องจากเชื่อว่าเป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาตนเองต่อไป และภายหลังการดำเนินการแล้วมีความคิดเห็นว่าจะมีการติดตามหลังการอบรม เนื่องจากเห็นว่าถ้าไม่ได้มีการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่องจะทำให้ผู้เข้าอบรมไม่มีความกระตือรือร้นในการนำผลการอบรมไปใช้ในการพัฒนาชั้นเรียนจริง จึงอยากให้จัดการอบรมโดยระบากลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจงเป็นเขตใดเขตหนึ่งในแต่ละแขวง เพื่อให้ง่ายต่อการนิเทศติดตามและการช่วยเหลือกันระหว่างกลุ่มครูซึ่งถือเป็นการสร้างเครือข่ายครูอีกด้วย

ในแง่ของการปฏิบัติตามเงื่อนไขของผู้ให้ความช่วยเหลือนั้น หลังจากจบการศึกษาระดับปริญญาโทที่คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่นแล้ว ถ้าหากได้รับการสนับสนุนจากผู้ให้ทุนช่วยเหลือต่อไปก็อยากจะดำเนินการจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการและนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่องในสา

ธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวแบบที่เคยเข้าร่วมในประเทศไทยในระหว่างที่กำลังศึกษานี้ แต่ถ้าหากไม่ได้รับการสนับสนุนจากผู้ให้ทุนช่วยเหลือต่อไปก็อาจจะเริ่มต้นที่โรงเรียนของตนเองที่สอนอยู่ก่อน โดยการจัดประชุมถ่ายทอดประสบการณ์ จัดการอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับกลุ่มครูในโรงเรียน ซึ่งถ้ามีการสนับสนุนงบประมาณก็อาจจะขยายการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการและการนิเทศติดตามในเขตนครหลวงเวียงจันทน์ร่วมกับศึกษาธิการแขวงเวียงจันทน์ต่อไป

6.3 การวิเคราะห์เชิงบรรยายเกี่ยวกับบทบาทของญี่ปุ่นโดยอาศัยกรอบทางด้านวัฒนธรรม

ในการศึกษาบทบาทใหม่ของญี่ปุ่นในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในเขตอนุภูมิภาคแม่น้ำโขงครั้งนี้ เป็นการศึกษาในเชิงวัฒนธรรมโดยเฉพาะการศึกษาวิเคราะห์การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมการคิดในการทำงานเชิงพัฒนาผ่านโครงการทางการศึกษาต่างๆ

6.3.1 การวิเคราะห์การดำเนินการของโครงการต่างๆ โดยใช้กรอบทางด้านวัฒนธรรม

1) โครงการฝึกอบรมครูคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ (Hoshino Project)

การดำเนินการของโครงการในช่วงต่างๆ ผู้ให้ทุนช่วยเหลือจะมีการสำรวจความต้องการของผู้รับความช่วยเหลือเกี่ยวกับประเด็นที่ต้องการเรียนรู้ หรือการฝึกอบรมต่างๆ เพื่อสร้างความเข้าใจในระดับลึก รวมทั้งเป็นการยกระดับความเท่าเทียมกันของผู้ให้ทุนช่วยเหลือและผู้รับความช่วยเหลือ การให้ความช่วยเหลือในลักษณะนี้เป็นการพัฒนาแนวคิดเชิงทฤษฎีการพัฒนาการให้ความช่วยเหลือ ทำให้ผู้รับความช่วยเหลือมองเห็นคุณค่าและความสำคัญของการเป็นผู้รับความช่วยเหลือและกระบวนการของการเป็นผู้รับความช่วยเหลือ ในมุมมองกันวัฒนธรรมในการทำงานที่แตกต่างกันก็อาจส่งผลให้เกิดความขัดแย้งทางด้านวัฒนธรรมในการทำงานได้ เห็นได้จากกรณีที่ผู้รับความช่วยเหลือต้องเปลี่ยนบทบาทของตนเองในการฝึกอบรม จากเดิมที่เป็นผู้รับการอบรมโดยตรงเปลี่ยนเป็นผู้รับการอบรมและผู้ฝึกอบรม (Coaching) การที่ผู้รับการอบรมไม่เข้าใจถึงวัฒนธรรมในการทำงานในสถานะของการเป็นผู้ฝึกอบรมย่อมส่งผลให้เกิดความขัดแย้งทางวัฒนธรรมในการทำงานระหว่างผู้ให้ทุนช่วยเหลือที่มีแนวคิดเกี่ยวกับการทำงานแบบใหม่ที่เน้นการเป็นผู้ฝึกอบรมที่เข้าใจกระบวนการในการทำงานทุกขั้นตอนและมีการประเมินผลการสะท้อนการทำงานอย่างต่อเนื่อง และผู้รับความช่วยเหลือที่คุ้นเคยกับรูปแบบการทำงานแบบเดิม

2) โครงการฝึกอบรมครูแกนนำระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นจาก

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ลักษณะของการดำเนินโครงการเป็นการเน้นศักยภาพของครูเพื่อให้สามารถทำงานในภาคปฏิบัติได้ดี สะท้อนถึงโครงการที่มีการบูรณาการระหว่าง ภาษา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์กายภาพ และสุขศึกษาและโภชนาการซึ่งเป็นการบูรณาการผ่านครูผู้สอน เน้นการฝึกฝนจนเกิดความเชี่ยวชาญ รวมทั้งการเรียนรู้ถึงวัฒนธรรมในการคิดและการทำงานของประเทศผู้ให้ทุนช่วยเหลือ เพื่อที่

ครูแกนนำเหล่านี้จะสามารถเป็นผู้รับความช่วยเหลือที่มีศักยภาพ สามารถถ่ายทอดวัฒนธรรมในการคิดและการทำงานของประเทศไทยผู้รับความช่วยเหลือไปยังครูประจำการคนอื่นๆ ได้

3) โครงการฝึกอบรมครูประจำการระดับประถมศึกษาของ Naruto University of Education, Japan

เป็นการฝึกการทำงานที่เน้นเป้าหมายให้ครูจากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวไปฝึกปฏิบัติกับผู้เชี่ยวชาญในสภาพจริงของประเทศผู้ให้ทุนช่วยเหลือเพื่อให้มีการสังเกตสภาพที่แท้จริงของห้องเรียน ในขณะที่เดียวกันเนื่องจากเป้าหมายของโครงการต้องการอบรมให้แก่ครูประจำการที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียน แต่การพิจารณาคัดเลือกครูที่เข้าร่วมในโครงการนั้นผู้เข้าร่วมโครงการไม่ใช่ตัวแทนของครูประจำการทั้งหมด (เป็นบุคลากรที่ประจำหน่วยงานอื่นที่ไม่ได้ทำการสอนเป็นประจำที่โรงเรียนทำให้ขาดความเข้าใจในเรื่องของหลักสูตรที่เป็นเงื่อนไขสำคัญของการทำแผนการสอน) จึงไม่ตอบสนองต่อความคาดหวังของผู้ให้ทุนช่วยเหลือที่ต้องการฝึกอบรมครูประจำการที่ปฏิบัติหน้าที่ในชั้นเรียนจริงๆ เพื่อจะได้มองเห็นความเชื่อมโยงระหว่างแนวคิดเชิงทฤษฎีกับมุมมองภาคปฏิบัติ ซึ่งจากการที่ผู้วิจัยได้เข้าร่วมสังเกตการฝึกอบรมพบว่าครูที่เข้าร่วมการฝึกอบรมส่วนใหญ่ยังสังเกตชั้นเรียนอยู่ป็นตามมุมมองของการสอนแบบเดิม ทำให้ไม่เห็นความเชื่อมโยงระหว่างนวัตกรรมแผนการสอนแบบใหม่กับชั้นเรียนจริง ครูส่วนใหญ่พุ่งเป้าความสนใจไปที่สื่อการเรียนการสอนและอุปกรณ์ใหม่ๆ ในห้องเรียน โดยมองว่าอุปกรณ์เหล่านี้เป็นสิ่งจำเป็นเบื้องต้นที่ทำให้เกิดความสำเร็จในการเรียนการสอน ซึ่งมุมมองดังกล่าวไม่ใช่เป้าหมายที่ผู้ให้ทุนช่วยเหลือคาดหวัง แต่เป็นมุมมองของการรับความช่วยเหลือที่เริ่มต้นจากความต้องการทางด้านเศรษฐกิจที่ผู้รับความช่วยเหลือเชื่อว่าจะทำให้การเรียนการสอนประสบผลสำเร็จ ความแตกต่างของมุมมองดังกล่าวทำให้เกิดความขัดแย้งทางด้านวัฒนธรรมในการให้ความช่วยเหลือระหว่างผู้ให้ทุนช่วยเหลือกับผู้รับความช่วยเหลือ ข้อดีของการดำเนินการคือ เกิด Cultural Context ของการเรียนรู้ความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมในการทำงานที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งทางด้านวัฒนธรรมในการทำงาน

4) โครงการให้ความช่วยเหลือและแก้ปัญหาเด็กเร่ร่อน (Street Children Assistance and Development Programme : SCADP)

เป็นโครงการที่พยายามช่วยเหลือเด็กเร่ร่อนอย่างเป็นระบบ โดยมองว่าปัญหาเด็กเร่ร่อนเป็นผลกระทบมาจากปัญหาอื่นๆ เช่น ครอบครัวแตกแยก การขาดความอบอุ่น ลักษณะของการดำเนินกิจกรรมจะมีศูนย์เป็นผู้รับผิดชอบในการติดตามหาครอบครัวของเด็กเร่ร่อน ดำเนินการแก้ไขปัญหาในระดับครอบครัวและหมู่บ้าน ก่อให้เกิดวัฒนธรรมการคิดในการแก้ปัญหาสำหรับทุกคนในท้องถิ่น เพื่อให้เห็นว่าปัญหานี้เป็นปัญหาร่วมที่ต้องช่วยกันแก้ไข กิจกรรมต่างๆ ที่ดำเนินการอยู่ในโครงการช่วยสะท้อนให้เห็นถึงรูปแบบของการดำเนินโครงการตามความจำเป็นและความ

ต้องการของผู้รับความช่วยเหลือ ในขณะที่เดียวกันก็เป็นโครงการที่บูรณาการทางการศึกษากับด้านอื่นๆ ที่เน้นความเข้มแข็งของชุมชน

5) โครงการให้ทุนการศึกษาแก่เด็กยากจน (EDF Lao Scholarship Project)

การดำเนินการของโครงการเป็นการให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียนที่ยากจน เป็นโครงการที่มุ่งเน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ผ่านมุมมองทางการศึกษา โดยบทบาทการให้ความช่วยเหลือดังกล่าวถือเป็นแง่มุมที่สำคัญอย่างยิ่งที่จะเป็นกลไกประสานให้การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม และการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นสามเสาหลักในการพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาของเจอีซีบีอี ที่เป็นแผนแม่บทในการพัฒนาประเทศต่างๆ ทั่วโลก รวมทั้งประเทศในเขตอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ประสบความสำเร็จและเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างแท้จริง

ลักษณะเด่นของการให้ทุนการศึกษาของโครงการเป็นการติดต่อสื่อสารถึงกันอย่างต่อเนื่องระหว่างผู้ให้ทุนช่วยเหลือและผู้รับความช่วยเหลือ โดยผู้รับความช่วยเหลือจะส่งจดหมาย รูปถ่าย และส่งข่าวคราวความก้าวหน้าหรือปัญหาทางการเรียนและการทำกิจกรรมอื่นๆ ในการดำเนินชีวิตให้ผู้ให้ทุนช่วยเหลือทราบอย่างต่อเนื่อง ลักษณะความสัมพันธ์ดังกล่าวช่วยให้ผู้ให้ทุนช่วยเหลือทราบปัญหาและความต้องการที่จำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือตามสภาพจริง รวมทั้งให้ความช่วยเหลือเพื่อพัฒนาการศึกษาของผู้รับความช่วยเหลือได้สอดคล้องกับความจำเป็นพื้นฐานและการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม อันจะเป็นแนวทางในการสร้างความตระหนักในการอนุรักษ์และคุ้มครองสิ่งแวดล้อมให้กับประเทศผู้รับความช่วยเหลือ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างแท้จริง

6) โครงการบูรณาการการศึกษากับสุขวิทยา (Bounlai Project)

ลักษณะของโครงการนี้ผู้ให้ความช่วยเหลือได้มีการสำรวจสภาพปัญหาที่แท้จริงที่เกิดขึ้นกับตัวนักเรียน โดยพิจารณาถึงสาเหตุหรือปัญหาที่คาดว่าจะป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งปัญหาสุขภาพร่างกายหรือความเจ็บป่วยก็นับเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน จึงได้แก้ไขปัญหาระบบสุขภาพไปพร้อมๆ กับการพัฒนาการศึกษาถือเป็นการบูรณาการการศึกษาสุขวิทยา นอกจากนี้การดำเนินกิจกรรมของโครงการที่มีการเก็บค่าประกันสุขภาพจากนักเรียนปีละ 5,000 กีบ ยังเป็นการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของการรับความช่วยเหลือ นั่นคือ ผู้รับความช่วยเหลือไม่ได้รับความช่วยเหลือจากผู้ให้ทุนเพียงฝ่ายเดียว แต่ได้มีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพสภาพของตนเองจากการที่ได้จ่ายค่าประกันสุขภาพปีละ 5,000 กีบ

7) โครงการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้รับความช่วยเหลือ (Donors Trip Project)

เป็นโครงการที่มีลักษณะโดดเด่นและมีหลักการพื้นฐานที่มีความสอดคล้องกับโครงการให้ทุนการศึกษาที่มีการสำรวจความต้องการของผู้รับความช่วยเหลือ โครงการในลักษณะนี้มีจุดเน้นที่ความสัมพันธ์ของผู้ให้ทุนช่วยเหลือกับผู้รับความช่วยเหลือมากกว่าสิ่งที่ให้ การทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น การลงแขกเกี่ยวข้าว ถือเป็นวิถีชีวิตการทำงานร่วมกันของคนในท้องถิ่น สร้างความรู้สึกที่ดี

และความประทับใจให้กับผู้รับความช่วยเหลือ เนื่องจากการทำกิจกรรมร่วมกันในลักษณะดังกล่าว ช่วยยกระดับความรู้สึกของผู้รับความช่วยเหลือให้เท่าเทียมกับผู้ให้ความช่วยเหลือ เพราะในการทำกิจกรรมผู้รับความช่วยเหลือได้ให้ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นแก่ผู้ให้ทุนช่วยเหลือที่เป็นชาวญี่ปุ่น ซึ่งเป็นการให้ความสำคัญและให้คุณค่ากับภูมิปัญญาท้องถิ่น (Indigenous or Wisdom Knowledge) ในการทำงานร่วมกัน ถือเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของ South-South Cooperation (SSC) ที่มองจากมุมมองทางด้านวัฒนธรรม

การทำความเข้าใจปัญหาของท้องถิ่นหรือความต้องการของท้องถิ่นจากการเข้าไปในพื้นที่จริง รวมทั้งการทำงานร่วมกับผู้รับความช่วยเหลือในลักษณะดังกล่าวทำให้ผู้ให้ทุนช่วยเหลือสามารถมองเห็นปัญหาอื่นๆ ที่เชื่อมโยงกับปัญหาที่กำลังดำเนินอยู่

8) โครงการน้ำสะอาด (Clean Water Project)

เป็นโครงการที่สืบเนื่องมาจากโครงการ Donors Trip Project ที่ผู้ให้ทุนช่วยเหลือมีเป้าหมายในการให้เพื่อแก้ปัญหาความจำเป็นและความต้องการของท้องถิ่น อย่างไรก็ตามมีข้อควรคำนึงถึงสำหรับผู้ให้ความช่วยเหลือดังนี้คือ เมื่อผู้ให้ทุนช่วยเหลือได้เข้าสู่กระบวนการให้ความช่วยเหลือในลักษณะที่กล่าวมา คือเมื่อได้เข้าไปรับทราบปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นจริง อาจทำให้ผู้ให้ทุนช่วยเหลือเข้าไปอยู่ในสถานะที่เป็นผู้ให้ทุนช่วยเหลือหรือผู้ดำเนินการโครงการที่ให้ความช่วยเหลือหรือแก้ปัญหาตามมาอีกมากมาย จนกลายเป็นการให้ความช่วยเหลือที่ไร้ขอบเขต เนื่องจากปัญหาความสลับซับซ้อนที่มีอยู่ในโครงการของการให้ความช่วยเหลือ ซึ่งทำให้ผู้ให้ทุนช่วยเหลือและผู้รับความช่วยเหลือกลับไปอยู่ในสถานะ Donor – Recipient ได้

9) โครงการการเรียนรู้เกี่ยวกับลูกคิดญี่ปุ่น (Japanese Abacus Project)

การดำเนินการของโครงการมีลักษณะแตกต่างจากโครงการอื่นในแง่ที่ใช้วัฒนธรรมการคิดแบบญี่ปุ่นเป็นตัวเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างสองวัฒนธรรม (ลูกคิดญี่ปุ่นเป็นตัวสะท้อนถึงวัฒนธรรมของญี่ปุ่น) ซึ่งความคาดหวังของโครงการไม่ใช่เพียงแค่การเรียนรู้เรื่องการคิดหรือการคำนวณโดยใช้ลูกคิดเท่านั้น แต่ต้องการให้ผู้รับความช่วยเหลือเห็นคุณค่าและตระหนักถึงวัฒนธรรมของตนเอง เพื่อให้เกิดความตระหนักถึงวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น กล่าวคือ ในขณะที่ญี่ปุ่นเป็นประเทศที่มีภาพลักษณ์เกี่ยวกับความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีมาตลอดหลังสงครามโลกครั้งที่สอง แต่ยังคงให้ความสำคัญกับความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การคิดลูกคิดญี่ปุ่น จนกระทั่งมีการศึกษาอย่างจริงจังและพยายามเผยแพร่ไปยังประเทศอื่นๆ ประเด็นดังกล่าวจะช่วยให้ผู้รับความช่วยเหลือตระหนักถึงความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ตนเองมีอยู่

10) โครงการสร้างโรงเรียนตามสภาพท้องถิ่น (Kato project)

การสร้างโรงเรียนโดยคำนึงถึงสภาพภูมิอากาศของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวที่มีอากาศร้อนและมีแสงแดดมาก ในแง่ของกระบวนการให้ความช่วยเหลือถือเป็นการใช้ทรัพยากรหรือเงินทุนช่วยเหลืออย่างคุ้มค่า และช่วยสร้างความรู้สึที่ดีที่เกิดขึ้นกับผู้รับ

ความช่วยเหลือเพื่อให้เข้าใจในความจริงใจและความตั้งใจจริงของผู้ให้ทุนช่วยเหลือที่มีต่อผู้รับความช่วยเหลือ รวมทั้งทำให้มองเห็นถึงการให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ของวิถีชีวิตกับสิ่งก่อสร้างที่สร้างขึ้น และเป็นการให้ความช่วยเหลือที่คำนึงถึงความรู้สึก ความต้องการและปัญหาและสภาพที่เป็นจริงของท้องถิ่น

6.3.2 การวิเคราะห์กระบวนการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม

ในการศึกษา พบกระบวนการของการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ดังนี้

1) การเปลี่ยนมุมมองของผู้ให้ทุนช่วยเหลือและผู้รับความช่วยเหลือ

จากมุมมองของผู้ให้ทุนช่วยเหลือเดิมที่มองว่าการยกระดับความต้องการของผู้รับช่วยเหลือก่อนการได้รับความช่วยเหลือโดยการสอบถามความคิดเห็นว่าต้องการรับความช่วยเหลือในด้านการฝึกอบรมแบบใด เป็นวิธีการที่จะทำให้เกิดความเข้าใจในระดับลึก แต่จากการสัมภาษณ์เชิงลึกบุคลากรที่เกี่ยวข้องพบว่า การสอบถามความต้องการของผู้รับความช่วยเหลือดังกล่าวไม่ได้ทำให้เกิดความเข้าใจในระดับลึก แต่กลับทำให้เกิดความขัดแย้งในเรื่องของวัฒนธรรมในการทำงานซึ่งเกิดจากวัฒนธรรมการทำงานของแต่ละฝ่ายที่แตกต่างกัน พิจารณาได้จากโครงการ Hoshino Project Phase III ซึ่งดำเนินการในระหว่างวันที่ 4-25 มีนาคม พ.ศ. 2548 ทั้งนี้ผู้ให้ทุนช่วยเหลือได้สอบถามความต้องการของผู้รับความช่วยเหลือเกี่ยวกับแนวทางการฝึกอบรม โดยเป้าหมายของผู้ให้ทุนช่วยเหลือต้องการให้ผู้รับความช่วยเหลือที่เคยเป็นผู้เข้ารับการอบรมใน Phase I และ Phase II ทำหน้าที่เป็นเสมือนผู้ฝึกอบรม (Coach) ในการดำเนินการใน Phase III ผู้รับความช่วยเหลือไม่เข้าใจวัฒนธรรมในการทำงานในลักษณะการฝึกอบรม (Coaching) แต่ก็สามารถกำหนดบทบาทในการฝึกอบรมภายใต้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับความต้องการของผู้รับความช่วยเหลือ ซึ่งเป็นการผลักดันให้ผู้ที่เกี่ยวข้องไปอยู่ในสถานะความขัดแย้งของวัฒนธรรมในการทำงาน

ในการแก้ปัญหาดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยบุคคลที่มีความเข้าใจวัฒนธรรมการทำงานของทั้งสองฝ่ายที่สามารถประนีประนอมหรือเป็นสื่อกลางเพื่อลดความขัดแย้ง เพื่อช่วยให้สามารถดำเนินกิจกรรมต่อไปได้

ข้อค้นพบดังกล่าวนับเป็นประเด็นใหม่ที่บุคคลหลายๆ ฝ่ายยังไม่เข้าใจถึงความสำคัญของการเป็นสื่อกลางในการลดความขัดแย้งเกี่ยวกับวัฒนธรรมในการทำงาน

2) การพัฒนาความเข้าใจจากความพยายามในการลดความแตกต่างหรือแก้ไขข้อขัดแย้งเชิงวัฒนธรรม

จากการศึกษาอุปสรรคที่เกิดจากความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมในการทำงานระหว่างผู้ให้ทุนช่วยเหลือและผู้รับความช่วยเหลือพบว่า วัฒนธรรมในการทำงานของผู้ให้ทุนช่วยเหลือที่เน้นกระบวนการในการทำงานตั้งแต่การวางแผนการทำงาน การแบ่งภาระหน้าที่รับผิดชอบในการทำงานอย่างเป็นระบบ การสะท้อนผลหลังการปฏิบัติงานอย่างตรงไปตรงมาตามสภาพจริง รวมทั้ง

วัฒนธรรมในการประเมินผลการทำงานรายวัน เป็นแนวทางในการดำเนินงานที่สำคัญที่จะส่งผลให้ การให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในเขตอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงประสบผลสำเร็จ แต่จากการสัมภาษณ์บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรมต่างๆ พบว่าการปฏิบัติงานร่วมกัน ของผู้ให้ทุนช่วยเหลือและผู้รับความช่วยเหลือไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรเนื่องจากความแตกต่าง ทางด้านวัฒนธรรมในการทำงานระหว่างผู้ให้ทุนช่วยเหลือและผู้รับความช่วยเหลือ ซึ่งแต่ละฝ่ายไม่ ได้ทำความเข้าใจวัฒนธรรมในการทำงานของอีกฝ่ายหนึ่งอย่างถ่องแท้

ความพยายามในการลดความแตกต่างหรือแก้ไขข้อขัดแย้งเชิงวัฒนธรรม เช่น ประเทศที่รับ ความช่วยเหลือได้เรียนรู้การคำนึงถึงเงื่อนไขในการรับความช่วยเหลือโดยพิจารณาถึงสิ่งที่ต้อง ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ ไม่ว่าจะเป็นการวางแผนล่วงหน้า การประเมินระหว่างการทำงานและ หลังการทำงาน เป็นต้น ซึ่งจากการวิเคราะห์กรณีศึกษามีทั้งกรณีที่มีการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมการคิด ในการทำงานที่ดำเนินไปโดยมีความขัดแย้งน้อยซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดการพัฒนาความเข้าใจ และมีทั้งกรณีที่เป็นความขัดแย้งค่อนข้างมากซึ่งถือว่าเป็นอุปสรรคในการพัฒนาความเข้าใจอย่าง มาก

3) การยอมรับการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมและการพัฒนาความเข้าใจระดับลึก

ในกรณีที่มีการให้ทุนช่วยเหลือและการรับความช่วยเหลือมีความสอดคล้องเชิงวัฒนธรรม อย่างมาก เช่น กรณีการสร้างโรงพยาบาลพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 ที่สาธารณรัฐประชาชนกัมพูชา ซึ่ง เป็นโรงพยาบาลที่ให้การรักษากับทุกคน โดยวัฒนธรรมการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสหรือมีความ ทุกข์โดยไม่เลือกชนชั้นแบบนี้เคยมีมาแล้วในสมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 กิจกรรมในลักษณะนี้ทำให้เกิดการยอมรับการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมได้ง่ายและคงทน รวมทั้งทำให้เกิดการพัฒนาความ เข้าใจในระดับลึกต่อผู้ให้ทุนช่วยเหลือ

6.4 ข้อค้นพบและข้อเสนอแนะ

6.4.1 ข้อค้นพบ

1) การศึกษาครั้งนี้พบว่า การให้ความสำคัญกับความต้องการของผู้รับความช่วยเหลือใน ขณะที่วัฒนธรรมในการทำงานยังไม่เท่าเทียมกันก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งเชิงวัฒนธรรมการ ทำงาน ซึ่งส่งผลกระทบอย่างมากต่อการดำเนินการในโครงการต่างๆ

2) ความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมในการทำงานเป็นอุปสรรคที่ทำให้การดำเนินกิจกรรม ต่างๆ ไม่ประสบผลสำเร็จ เนื่องจากทั้งผู้ให้ทุนและผู้รับความช่วยเหลือไม่เข้าใจถึงวัฒนธรรมในการ ทำงานของแต่ละฝ่าย

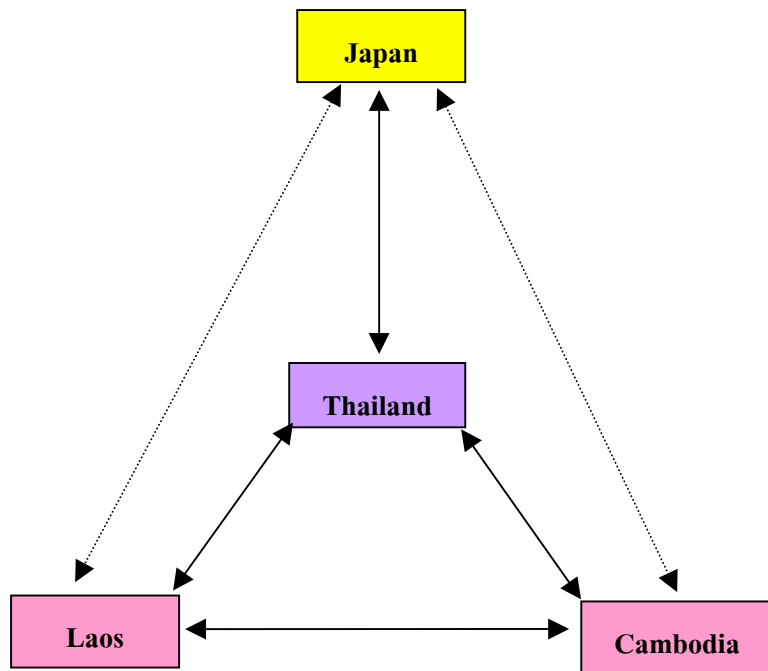
3) ความพยายามในการลดความแตกต่างหรือแก้ไขข้อขัดแย้งเชิงวัฒนธรรม เป็นปัจจัยที่ สำคัญที่ทำให้ทั้งผู้ให้ทุนและผู้รับความช่วยเหลือสามารถที่จะประสานความร่วมมือ โดยมีเป้าหมาย ร่วมกันเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

6.4.2 ข้อเสนอแนะ

- 1) บทบาทสำคัญของไทยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในเขตอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงที่ไทยสามารถเป็นผู้กำหนด Agenda ในการพัฒนานั้นไทยจะต้องเป็นสื่อกลางในการดำเนินโครงการฝึกอบรมหรือโครงการต่างๆ เพื่อลดความขัดแย้งทางด้านวัฒนธรรมของประเทศผู้ให้ทุนช่วยเหลือและประเทศผู้รับความช่วยเหลือ ที่เรียกว่า *Cultural Mediator*
- 2) การประเมินเพื่อศึกษาผลกระทบของโครงการต่างๆ ที่เกี่ยวกับบทบาทใหม่ของญี่ปุ่นในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในเขตอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อที่จะได้ทราบข้อมูลที่เป็นจริง เกี่ยวกับความสำเร็จของการดำเนินโครงการต่างๆ ตามบทบาทใหม่ของญี่ปุ่น

6.5 การพัฒนาโมเดลเชิงสมมติฐาน (Hypothesetical Model) เพื่อวิเคราะห์การให้ความช่วยเหลือและความร่วมมือ

โมเดลนี้เป็นโมเดลที่พัฒนามาจากการวิเคราะห์เชิงการบรรยายเกี่ยวกับความช่วยเหลือและความร่วมมือในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ระหว่างประเทศญี่ปุ่นกับสาธารณประชาธิปไตยประชาชนลาวและสาธารณรัฐประชาชนกัมพูชา ที่พิจารณาโครงการทางด้านการศึกษาที่เน้นมิติทางด้านวัฒนธรรม โมเดลดังกล่าวนี้เป็นเพียงโมเดลชั่วคราวเพื่อช่วยให้มองเห็นความสัมพันธ์ของประเทศที่เข้าร่วมในกระบวนการการให้ความช่วยเหลือความร่วมมือในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ภายใต้กรอบของ South – South Cooperation (SSC) เส้น <----->แสดงถึงความร่วมมือที่มีได้พิจารณาทางด้านวัฒนธรรม (บทบาทแบบเดิมในการให้ความช่วยเหลือ เช่น โครงการ Project – Type Technical Cooperation Programme : PTTC) ส่วนเส้น <----->แสดงถึงกรณีที่มีประเทศที่สามารถทำหน้าที่เป็นสื่อกลางทางวัฒนธรรม (บทบาทแบบใหม่ในการให้ความช่วยเหลือ) เพื่อเป็นการลดช่องว่างทางด้านวัฒนธรรม เช่น วัฒนธรรมที่เน้นความสำคัญของกระบวนการต่างๆ ในกรอบการวิเคราะห์เชิงการบรรยายที่กล่าวไปแล้วข้างต้นนั้น ซึ่ง Hypothesetical Model นี้จะเป็นจุดเริ่มต้นในการพิจารณาโครงการต่างๆ ภายใต้กรอบความร่วมมือกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา South – South Cooperation เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในด้านการให้ความช่วยเหลือของญี่ปุ่นแก่ประเทศในเขตอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง เป็นโมเดลความร่วมมือที่คำนึงถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมของประเทศกำลังพัฒนาในกรอบความร่วมมือที่อาศัยสื่อกลางทางวัฒนธรรม (Cultural Mediator) เพื่อลดความขัดแย้งทางวัฒนธรรมในการทำงาน ดังต่อไปนี้

↔ แสดงถึง Culturally Based Cooperation
 ⋯↔ แสดงถึง Cooperation

Hypothesetical Model ที่นำเสนอนี้เป็นจุดเริ่มต้นในการพิจารณาโครงการต่างๆ ภายใต้กรอบของ South – South Cooperation (SSC)

.....

บรรณานุกรม

- Ascher , M. (1991). **Ethnomathematics: A Multicultural View of Mathematical Ideas**. Boca Raton: Chapman & Hall.
- Bishop, A. (1988). **Mathematical Enculturation: A Cultural Perspective on Mathematics Education**. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers.
- Coulter, J. (1986). Affect and Social Context: Emotion Definition as a Social Task. In R. Harre (ed.), **The Social Construction of Emotion** (pp. 120-134). Oxford: Blackwell.
- Mandler, G. (1975). **Mind and Emotion**. New York: Wiley.
- Mandler, G. (1979). Cognitive Processes as Mediators of Stress and Coping. In V. Hamilton and D.M. Warburton (eds.), **Human Stress and Cognitive**. (pp. 265-298). Chinchester: John Wiley & Sons.
- Mandler, G. (1980). The generation of emotion: A psychological theory. In R. Plutchik & H. Kellerman (eds.), **Emotion: Theory, Research and Experience vol.1** (pp. 219-243). Sandiego: Academic Press.
- Mandler, G. (1984). **Mind and Body: Psychology of Emotion and Stress**. New York: Norton.
- Mandler, G. (1984). **Human Nature Explored**. New York Oxford: Oxford University Press.
- The Japan Society for International Development (JASID). (2001). **Alleviating Regional Disparity between the Bangkok Metropolitan Area and Northeastern Region: A Case of Kingdom of Thailand (Summary)**. JASID
- Vygotsky, L.S. (1978). **Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes**. Cambridge: Harvard University Press.
- Wertsch, J.V. (1985). **Vygotsky and the Social Formation of Mind**. Cambridge: Harvard University Press.

Website

<http://jicalaos.org>

http://www.jice.org/english/jds/laos_org.html

<http://jica.laopdr.org/fem.html>

<http://www.jica.go.jp/english/countries/sea/cambodia.html>

<http://www.jica.org.kh/alternate%20home.htm>

<http://www.jica.laopdr.org/human.html>

<http://web.kku.ac.th/%7Emekong/document/doc/tourism.htm>

<http://web.kku.ac.th/%7Emekong/document/doc/leader10Jan.htm>

<http://web.kku.ac.th/7%Emekong/document/doc/project23May05.htm>

<http://www.jica.go.jp/english/evaluation>

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ภาพแสดงกิจกรรมของโครงการที่อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของ Minsai Center Laos

1. EDF Lao Scholarship Project

ให้การสนับสนุนทุนการศึกษาแก่เด็กยากจนรวมทั้งเด็กที่อยู่ในพื้นที่เกษตรกรรม โดยในปีงบประมาณ 2004 มีการจัดสรรทุนทั้งสิ้นจำนวน 5,514 ทุน

2. Kato Project

การสร้างโรงเรียนในพื้นที่ชนบทโดยคำนึงถึงสภาพภูมิอากาศของประเทศ เช่น การสร้างอาคารเรียนที่มีลักษณะหลังคา 2 ชั้น และมีหน้าต่างจำนวนมากเพื่อให้มีอากาศถ่ายเท

ลักษณะภายในห้อง

จากโครงการ EDF Lao Scholarship Project และโครงการ Kato Project สะท้อนให้เห็นความหลากหลายของโครงการที่ Minsai Center Laos ได้ดำเนินการอยู่ และได้มีการสำรวจความต้องการและคำนึงถึงสภาพที่แท้จริงของผู้รับความช่วยเหลือ ถือเป็นการยกระดับความเท่าเทียมกันของผู้ให้ทุนช่วยเหลือและผู้รับความช่วยเหลือ

3. Donors Trip Project

เป็นการจัดให้มีการดำเนินกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้ให้ทุนช่วยเหลือ (ญี่ปุ่น) และผู้รับความช่วยเหลือ (สปป.ลาว) เพื่อให้เกิดความเข้าใจกันทั้งสองฝ่าย และเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีต่อกัน

ผู้ให้ทุนช่วยเหลือและผู้รับทุนช่วยเหลือเข้าร่วมกิจกรรมการเกี่ยวข้าวและนวดข้าวที่ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

4. Clean Water Project

เป็นโครงการที่ต่อเนื่องจากโครงการ Donors Trips Project ดำเนินการเมื่อผู้ให้ทุนได้มาเยี่ยมชมและเห็นว่านักเรียนควรมีน้ำสะอาดไว้ดื่มในโรงเรียน

จากโครงการ Donor Trips Project และโครงการ Clean Water Project ทำให้เห็นแง่มุมของการเป็นผู้ให้การช่วยเหลือที่เปลี่ยนไป ซึ่งผู้ให้ทุนช่วยเหลือได้ทำความเข้าใจสภาพที่เป็นจริงหรือสภาพจริงของผู้รับความช่วยเหลือ และโครงการที่เกิดขึ้นใหม่ต่อเนื่องจากการเห็นสภาพปัญหาที่เป็นผลจากการดำเนินโครงการเดิม เช่น การที่ผู้ให้ทุนการศึกษาได้มาเยี่ยมชมผู้รับความช่วยเหลือแล้วพบว่าขาดแคลนน้ำดื่มที่สะอาด จึงได้ดำเนินโครงการน้ำสะอาดสะท้อนให้เห็นโครงการที่เกิดขึ้นต่อเนื่องและเกิดขึ้นในท้องถิ่นทำให้ผู้ให้การช่วยเหลือเห็นสภาพจริง ซึ่งท้องถิ่นได้คิดโครงการขึ้นมาเองได้

5. Bounlai Project

จากสาเหตุสำคัญที่ทำให้นักเรียนออกจากโรงเรียนและไม่กลับเข้ามาเรียนต่อคือ ปัญหาสุขภาพ จึงมีการจัดตั้งโครงการประกันสุขภาพให้แก่ นักเรียน เป็นการลดค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล

6. Japanese Abacus Project

เป็นการทดลองให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการใช้ลูกคิดญี่ปุ่นเพื่อการพัฒนาการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ในชั้นเรียน

จากโครงการ Bounlai Project และโครงการ Japanese Abacus Project เป็นการดำเนินโครงการในเชิงบูรณาการ ได้แก่ การบูรณาการการศึกษาเกี่ยวกับสุขภาพ (Bounlai Project) และการบูรณาการการศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรม (Japanese Abacus Project) การทำให้เห็นว่าสภาพโรงเรียนเชื่อมโยงกับสภาพวิถีชีวิตของนักเรียน จึงต้องเข้าใจวัฒนธรรมของสภาพท้องถิ่น

7. Hoshino Project

เป็นโครงการพัฒนาครูที่มีคุณภาพเพื่อพัฒนาการศึกษาของประเทศผู้รับความช่วยเหลือ

ครูผู้เข้าอบรมกำลังทำแผนการสอน โดยมีบุคลากรจากคณะศึกษาศาสตร์และคณะวิทยาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น เป็นผู้ให้การอบรม

ภาคผนวก ข

ภาพแสดงการดำเนินกิจกรรมในโครงการ

การเดินทางไปเก็บข้อมูลที่ LUANGPRABANG สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

สัมภาษณ์ครูระดับมัธยมศึกษาที่เคยเข้ารับการอบรมในโครงการ Hoshino Project Phase I และ Phase II

สังเกตการสอนของ Mr. Bounthavy VONGPASEUTH (ผู้เข้ารับการอบรมในโครงการ Hoshino Project Phase I และ Phase II ซึ่งจะเป็นผู้ให้การอบรมของ Phase III) ที่โรงเรียนมัธยมสมบูรณ์สันติภาพ

ผู้วิจัยในฐานะผู้ให้การอบรมศึกษาวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของผู้เข้ารับการอบรม โดยร่วมทำบุญใส่บาตรในตอนเช้า เชื้อชมตลาดเช้า และแหล่งผลิตสาหร่ายแม่น้ำกับผู้เข้ารับการอบรม การพยายามทำความเข้าใจดังกล่าวถือเป็นจุดร่วมที่ทำให้ผู้เข้ารับการอบรมแสดงออกถึงความจริงใจในการเข้าร่วมโครงการต่างๆ

การเดินทางไปเก็บข้อมูลที่ VIENTIANE สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

สัมภาษณ์ Dr. Seiji SAWADA (JICA Expert, Lao P.D.R.) และ Ms. Maki TANAKA (Project Coordination, SMATT Project, Ministry of Education, Department of Teacher Training) เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการโครงการฝึกอบรมในส่วนที่เกี่ยวกับความแตกต่างในเรื่องวัฒนธรรมในการทำงาน

ผู้วิจัยเข้าร่วมประชุมโครงการ Hoshino Project Phase III ที่มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาวระหว่างวันที่ 24-25 กุมภาพันธ์ 2548 เพื่อหารูปแบบการฝึกอบรมครูประจำการในรุ่นต่อไปที่สามารถประสานความแตกต่างทางแนวคิดของกลุ่มต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

สัมภาษณ์ Ms. Phonesavanh PHILAVANH (Manager) และเจ้าหน้าที่ประจำ Minsai Center Laos เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานในฐานะผู้ประสานงานของ สปป.ลาว

การเดินทางไปเก็บข้อมูลที่ PhnomPenh สาธารณรัฐประชาชนกัมพูชา

สัมภาษณ์ Dr. Sotha Chek (Programs Coordinator, Center for Social Development & Deputy of Department of Chemistry and Food, Royal Academy of Cambodia Institute of Science and Technology) และเจ้าหน้าที่ประจำสำนักงานมูลนิธิการศึกษาเพื่อการพัฒนา(EDF)โดยใช้ ภาษาไทย และ ภาษาเขมรของนักศึกษาไทยที่เป็นผู้ช่วยผู้วิจัย ทำให้ได้ข้อมูลระดับลึกและปัญหาต่างๆ ที่เผชิญอยู่

การสนทนาภาษาเขมรระหว่างคนขับรถTaxi กับนักศึกษาไทยที่เป็นผู้ช่วยวิจัยอันเป็นจุดเชื่อมต่อที่สำคัญของ Cultural Mediator

การเดินทางไปเก็บข้อมูลที่ SIEMREAP สาธารณรัฐประชาชนกัมพูชา

การรับฟังข้อมูลพื้นฐานในระดับรากหญ้าจาก คุณสาลิ มัคคุเทศก์ ชาวกัมพูชา และข้อมูลเกี่ยวกับชาวกัมพูชาโดยทั่วไปเพื่อรับทราบ ความรู้สึกในฐานะผู้รับความช่วยเหลือจากญี่ปุ่น ทำให้ได้ทราบว่า โครงการสร้างโรงพยาบาลพระเจ้าชวรมันที่ 7 ที่ญี่ปุ่นเป็นผู้ให้ ทุนสนับสนุนนั้นสร้างความประทับใจให้กับชาวกัมพูชาเป็น อย่างมาก เพราะแนวคิดการสร้างโรงพยาบาลสอดคล้องกับ ประวัติศาสตร์การสร้างโรงพยาบาลในอดีตของกัมพูชา

ในแม่น้ำทางเข้าโดนเลสาบ (ทะเลสาบน้ำจืด) ที่เปรียบเสมือนเส้นเลือดใหญ่ที่หล่อเลี้ยงคนทั้ง ประเทศ มีนักเรียนเดินทางไป-กลับโรงเรียนด้วยเรือพาย สะท้อนให้เห็นว่าความช่วยเหลือจาก ต่างประเทศต้องคำนึงถึงความเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นด้วย

Phanom Rung Castle in Thailand

Banteay Srey in Cambodia

Xieng Thong in Lao PDR

การเรียนรู้เชิงประวัติศาสตร์จากโบราณสถาน และโบราณคดี ทำให้เกิดความรู้สึกร่วมในเชิงวัฒนธรรม ซึ่งเป็นจุดเชื่อมต่อที่สำคัญของ Cultural Mediator

การเก็บข้อมูลเพิ่มเติม

สัมภาษณ์เจ้าของทุน Fujimoto เกี่ยวกับการให้ทุน
และข้อมูลพื้นฐานก่อนเดินทางไปเก็บข้อมูลที่
สาธารณรัฐประชาชนกัมพูชา สะท้อนถึงการให้
ความสำคัญกับคนที่อยู่ในพื้นที่มาก่อน

ประชุมร่วมกับ Mr. Hiroshi SHIMAHARA
เพื่อหาแนวทางในการจัดการอบรมโครงการ
Hoshino Project Phase III ที่มูลนิธิการศึกษา
เพื่อการพัฒนา (EDF) กรุงเทพฯ ฯ

การเข้าร่วมสัมมนาและการเข้าร่วมเยี่ยมชมโรงเรียนที่ Naruto University of Education
ร่วมกับคณะครูที่เข้าอบรมใน โครงการฝึกอบรมครูประจำการระดับประถมศึกษาจาก
สปป.ลาว

.....